

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

6. Quis limes in hac vita indagandi divina mysteria. Quaestionem quomodo quidque verum sit, fere semper obscuram Deus esse voluit: Duplex quomodo articulorum revelatorum, essentielle, & accidentale.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

CAPVT QVINTVM.

Antiqui Patres eos imitati sunt. Discrimen inter disputationes eorum de mysterijs fidei, & Scholasticorum. Lapsus Origenis.

HOC igitur Christi Domini & Apostolorum ejus consilium antiquiores Patres nascentis Ecclesie ad amulsum imitati sunt. Omnes enim vel in exhortationibus ad opera bona, vel in Scripturis Sacris elucidandis, ubi nudus mysteriorum sacrorum sensus eruitur, versati sunt; vel, si quid de ipsis mysterijs altius exaraverint, hoc eis pure violentia necessitatis extorsit, ut arcanorum divinorum integritas illibata contra suborientes hareses servaretur. Quae cum nova per singulas aetates ebullirent, & adversus eas novos Antagonistas gratia illustrandae veritatis praeditos divina Providentia suscitaret; hinc effectum est, ut major quaedam scientia rerum divinarum ad posterorum saecula derivata sit.

Veruntamen in illa ipsa scribendi ratione, quae ab antiquis Patribus contra errores mysterijs revelatis adversarios observata est, duo magnoperè consideranda sunt, per quae ab illa Philosophica disputandi libertate, quae passim viget, lato limite discernuntur. Primum, quod ex principijs verbi Dei, praecipueque sacrarum litterarum, sensus suos, & ferè verba promerent. Ex capitalibus enim scripturis, in quibus veritas oppugnata fundabatur, tanquam veris principijs elucidationes suas deductionesque derivabant, quibus in subsidium Scripturas alias minoris quidem ponderis, omnes tamen expressione diversorum sensuum capitalibus concinentes, adhibebant, ut illae primariae, quibus mysterium contineri putabant, inexpugnabili auctoritate & munitione

consisterent. Quod in omnibus penè rationationibus, quibus Patres antiqui per trecentos annos in defendenda divinitate Filij Dei adversus Arianos usi sunt, accuratius videre licet. Secundum est, quod religiosè intra terminos oppugnatae ab errore veritatis, sine ulla superfluarum, multò minùs curiosarum, frivolarum, atque inutilium quaestionum intermixtione remanent. Quod usque adeò verum est, ut cum subinde ad invadendas alias quaestiones non controversas urgerentur, perspicuè declinaverint, donec ad loquendum ea de re alio suborto errore coegerentur. Quo sanè manifestè declaratum est, eos de arcanis illis revelatisque mysterijs non disserere, nec tantoperè progredi, nisi inevitabili necessitate pertractos. Nimirum deterrebat multos illud magnum & evidens, quod in Origene praecesserat, humanae temeritatis ac divinae castigationis exemplum. Hic enim cum de mysterijs à Deo Ecclesiae suae revelatis, nullà necessitate, solà disserendi cupiditate, per Platonica & Aristotelica Philosophiae principia, quibus elimatus erat, in libris illis *περί ἀρχῶν* latius disputare voluisset, omnes penè errores, quibus Ecclesia per trecentos & amplius annos afflicta fuit, Arianos, Macedonianos, Photinianos, Pelagianos, Deo audaciam persequente, accuratè praeformaverat: quemadmodum in illis libris, jam toties interpolatis & expurgatis, in hunc usque diem perspicuè patet, & nos alicubi quaedam ex parte demonstravimus.

CAPVT SEXTVM.

Quis limes in hac vita indagandi divina mysteria. Quaestionem quomodo quidque verum sit, ferè semper obscuram Deus esse voluit. Duplex quomodo articulorum revelatorum, essentiale, & accidentale.

LATVISSE quippe Origenem videtur, quod etiam nunc nonnullos eorum, qui ad pertractandas revelatas veritates accinguntur, profundè latet, quis earum cognoscendarum, assequendae scientis mensura, in hac vita sit limes ac modus, quodque in nova lege hominibus impartienda consilium Christi fuerit. Cognitionem enim illam nobis intimè commendatam esse voluit, quae ex humili firmaeque obedientiae

& Charitate pender, voluntatemque nostram soli ac nudae divinae auctoritati, per quam nobis dictata caeli arcana & propalata sunt, subijcit & affigit. Cum enim sapientiam hujus mundi fide crucis prostravisset, juxta illud *Isaie* ab Apostolo quoque sanctificatum: *Perdani sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo*: & illud ipsius Apostoli: *Nonne stultam fecit Deus sapientiam huius mundi?* Nimia illa sciendi desideria, quibus Ecclesiae filij agitan-

13
 agitantur, ignorantia cuiusdam sanctae can-
 cellis circumsepsit; ut humilitatem stultitiam-
 que crucis animis nostris persuaderet. Quic-
 quid in rebus fidei limitem illum excedit, cu-
 riosum ac vanum est, scopoque ac fructui, in
 quem collimat Euangelium Salvatoris, im-
 portunum. Qui fructus magis in efficacia san-
 ctorum operum, quam in sublimi penetratione
 divinarum veritatum situs est. Puritas enim
 charitatis, felicitas huius vitae est: contem-
 platio veritatis, alterius.

Quod si scopum, quem Christus in afferen-
 da nobis nova lege propositum habuit, dili-
 gentius trutinemus; perspicue deprehende-
 mus, nequaquam eum spectasse, ut nos crudi-
 tos redderet; sed ut simplicem nobis dumtaxat
 cognitionem certarum veritatum divina-
 rum traderet, quarum radices, seu rationes
 profundiores ab humana acie procul abstrusa
 tegerentur. Ex quo profectum est, ut exem-
 pli gratia non dubitemus unum esse Deum,
 personis trinum, essentia immensum, contin-
 gentium futurorum praescium, omnipotentem,
 & huiusmodi: quo verò singula quaeque modo
 ei convenient, tanquam spissa caligine involu-
 tum ignoramus, & latet. Et tamen in istis
 ipsis quaestionibus enodandis, quomodo vide-
 licet singula quaeque revelata vera sint, quas
 Deus nobis in hac vita abstrusas esse voluit,
 quia ad bene vivendum nullo pacto erant ne-
 cessariae, plerique recentiores magna ex parte
 torquent ingenium suum, atque otium audi-
 torum terunt. Ad quae sane S. Augustinus

respexisse videtur, quando dicit: *Multa multum
 disputant de ijs rebus, quas maiore prudentia nostri
 auctores omiserunt, ad beatam vitam non profuturas
 discantibus, & occupantes quod peris est, multum
 pretiosa, & rebus salubribus impendenda temporum
 spatia.* Nam hinc illae densae quaestiones, quo-
 modò Deus immensus sit; quomodò futura
 praevideat; quomodò trinus in personis; quo-
 modò in spatijs imaginarijs; quomodò gene-
 ret Filium; quomodò hoc vel illud per absolu-
 tam potentiam possit; quomodò peccatum
 originale seminando traducatur; & similes in
 singulis materijs revelatis sine fine multiplica-
 re. Nam etiam in hac materia divinae gratiae,
 quam tractamus, quid praecipuas lites in Scho-
 las intulit, nisi ita ipsa curiositas istius per-
 noscentis quaestiones, quomodò gratia in vo-
 luntate operetur? Cum enim ex divina reve-
 latione constaret, celsitudo nobis misericorditer
 Dei adiutorium dari; quo efficaciter velle
 & perficere in voluntatibus nostris operetur,
 quod merito sobrietati nostrae sufficere de-
 buisset, sicut saeculis multis maioribus nostris
 satis fuerat; quomodò hoc ipsum fieret, non
 tantum curiosè noscere, sed etiam audaciter
 ex propinatis Philosophiae quisque sua princi-
 pijs definire voluerunt. Vbi multò latius esset
 Augustinum audire, adversus huiusmodi qua-
 estiones ad sobriam & Ecclesiasticam simplici-
 tatem homines revocantem: *Quid à me quaeris,
 quo sit factum modo, cum vide à factum esse quocum-
 que modo, si Apostolo credid aliquo modo, qui men-*

14
 tiri potuit nullo modo? Quibus verbis cum ali-
 quid in Scripturis definitum est, acquiescen-
 dum esse statuit, neque superflue curiosaeque de
 modo esse satagendum. Non enim animadvertunt,
 istud quomodo in divinis Scripturis ferè
 semper modulum humanum superare; & vel
 rerum ipsarum profunditate, vel virium infir-
 mitate vetitam esse perferuationem ejus.
 Haereticis enim proprium est, simplici revela-
 tionis veritate nunquam esse contentum: quo-
 rum audacia quemadmodum erroribus à
 Deo plectitur; ita Catholicorum quoque te-
 meritas immodicè cuncta rimantium & asse-
 rentium, plerumque suam poenā non caret. Quid
 enim aliud existimari potest in tam obnixa
 dissensione certantium; nisi alterutros in non
 exiguo errore versari? Errare autem in tantis
 rebus, quemadmodum fructus est involunta-
 riae caecitatis; ita poena voluntariae temerita-
 tis. Quanquam & ipse, ut Augustinus, per
In Enchirid. seipsum error, aut magnum in re magna, aut parvum in re parva semper est malum.

Quod si quis dixerit, etiam quomodo ali-
 quid factum sit, subinde à sacris Concilijs de-
 finitum esse, ut quomodo facta sit unio in
 Christo duarum naturarum? Attendat ille in
 rebus fidei attinentibus, duplicem esse mo-
 dum: quorum unus essentiam rei revelatae res-
 picit; alter accidentale conditione ejus. Illum
 subinde Ecclesia; ab haereticis articuli reve-
 lati substantiam convellentibus quassata defi-
 nivit; alterum intactum tacita praeterijt. Sic
 enim Nestorio & Eutychete Filij Dei incar-
 nationem vellicante sanxit, unionem inter
 duas naturas in persona factam esse: nam
 utrumque ipsa revelatio, quae Dei Filium verè
 hominem factum esse docet, manifestè com-
 plectitur. Sed quomodò illa unio utrumque
 suum extremum attingat, nec revelatio do-
 cuit, nec Ecclesia sanxit, nec spinosissimas
 Recentiorum disputationes effugere potuit.
 Quisquis enim articulos fidei à Scriptura aut
 Concilijs determinatos percurrere volet, ma-
 nifestè deprehendet, quicquid tandem quo-
 cumque modo, vel à Scripturis, vel ab Ec-
 clesiae Pastoribus definitum fuit, plerisque
 Recentiores nunquam sobria ista sapientia
 nuda cognitionis ab Ecclesia tradita conten-
 tos fuisse: sed semper in omni argumento,
 Philosophia duce, novas excitasse, curiosas-
 que quaestiones, quibus definiendis non raro
 magis Aristotelis commentatio, quam Sancti
 Spiritus revelatio praesidet. Quod ut uno ex-
 emplo cunctis obvio ad oculum patefiat, quid
 magis absconditum Deus nobis esse voluit,
 quam naturas Angelorum? Nec enim ulla
 via sensibus nostris patet, quibus eorum essen-
 tias, intellectualisque penetremus. Per pauca
 & perquam exilia sunt quae de ipsis Sacra Scri-
 ptura propalavit. Et quantam interim, Deus
 bone; quantam struem curiosissimarum qua-
 estionum nova Theologia peperit nobis, quibus
 ad vivum & verum relecandis, universa totius
 mundi ingenia non sufficerent, de ipsorum
 principijs specificantibus, individuantibus;
 de in-

de intelligendi speciebus, modo, duratione, de loco eorum, motu, operationibus, instantibus, locutionibus; de gratiæ inæqualitate, magnitudine, de meriti statu, continuatione, intensione, tempore, & similibus infinitis, in quibus nihil plerumque nisi omnia incerta esse, certum est. Nam si Ecclesia in Concilium cogereretur, ut veram, & Christianam, & Ecclesiasticam ex revelatione cognitionem filijs suis de Spiritibus Angelicis traderet, nec unum quidem ex omnibus articulis istis forsitan definire posset, quos tantâ nonnulli animorum viriumque concertatione disputant, ac determinant.

Ex quo etiam perspicuum est, quàm parum hujusmodi ratiocinationes Philosopho-Scholasticæ ad inveniendas divinas veritates faciant. Nam in illis ipsis Concilijs quæ ad illustrandas eas congregantur, postquam Theologorum dissertationibus super ambiguis contestatâque veritate datus fuerit locus, non eam Ecclesia per modum conclusionis in humana ratiocinatione & confectatione fundatæ elicit ac determinat: sed per modum sententiæ, quam ipsa tanquam iudex, auditis Theologis tanquam causidicis, divinâ inspiratione gubernata, ex alijs primitus revelatis, hoc est, ex Scripturis, aut traditionibus jam antè creditis, trahit. Ad quem sanè scientiæ uberius hauriendæ tradendæque modum, Philosophia humana perparum facit.

Hoc est igitur, quod supra diximus, non hoc Christum Dominum, in conferendo novæ legis beneficio spectasse, ut scientijs expoliret nos: sed potius, ut principijs quibusdam al-

issimarum rerum revelatis, & rationibus earum testis, humilitate fundatos, & charitate fervidos redderet. Nimirum ad locum, unde per protoplasti iniquitatem in hoc exilium relegati sumus, contrariâ nos profus viâ studuit revocare. Ille scientiæ magnitudine præcelluit, majoremque intemperanter appetendo periit. Medicus igitur attentâ ista ruinâ nostrâ causâ, sanaturus ægrotum, luminosâ scientiæ cuncta rimanti & penetranti substituit in Ecclesia sua fidem; cujus obscuritate divina mysteria ita tegetur, ut nos eorum cognitio sine cognitione salvaret. Ex eadem quippe medicinæ methode, pro primæva abundantia nostrâ paupertatem; pro delicijs quibus abusi sumus, difficultates ac labores, veluti spinas ac tribulos præparando, feminavit. Nam quia voluit homo, inquit Augustinus, inter delicias Paradisi servare peccatum, *institam, statuit Deus, ut post eius peccatum propaga- gata caro peccati ad recipiendâ institiam laboribus & molestijs miteretur.* Quam ob causam ipse Medicus Christus, ut ægroti suo semetipsum, quantum fieri posset, attemperaret, quemadmodum cum pauperibus & afflictis, pauper fuit, & in laboribus à juvenute sua; ita & secularium scientiarum imperitus videri voluit. Non enim in illis earumque lumine præsentis vitæ felicitas posita est, sed in lumine purificatæ charitatis; quâ etiam voluit filios discipulorum; suos peritos effici: ut ita veluti *docibiles Dei*, seu docti à Deo, participes fierent mysteriorum ejus: & istâ luminosâ face in cordibus eorum accensâ, cœlestium principiorum quæ revelaverat, arcana penetrarent.

CAPVT SEPTIMVM.

Duplex modus penetrandi mysteria Dei, humanâ ratione, & charitate: ille periculosus est, proprius Philosophorum; iste tutus Christianorum.

EX quo profectò aliud non parvi momenti arcanum sese aperit, quod à plerisque, qui de rebus divinis tam subtiliter, & logicè arguantur, abstrusum est. Duplex enim est modus penetrandi divina mysteria, quæ Dei revelatione credenda proponuntur: unus per humanas ratiocinationes, quem etiam Philosophi sectati sunt. Modus ille periculis multorum errorum obnoxius est; quemadmodum exemplis magnorum quorundam, sive Recentiorum, sive ætatis mediæ Scriptorum, sive etiam antiquorum Patrum, luculentè demonstratum est: qui intemperantiùs majestatem divinorum scrutantes mysteriorum, ab eorum gloriâ oppressi sunt. In hujusmodi enim inquisitione & assertionem maximè oportet sapere ad sobrietatem: quæ non sinit animum veraciter humilem atque Christianum, in novas, quales dixi, prurire de revelatis mysterijs quæstiones, nisi errorum grassantium necessitas aliquid dicere cogat; multoque minùs eos ex humanâ Phi-

losophiæ, sed tantùm ex revelatæ sapientiæ principijs definire. His enim ex causis Apostolus Paulus, & primi Patres tantoperè ad-versus humanam Philosophiam stomachati sunt.

Alter modus ex incensa charitate proficitur, quâ cor hominis purgatur, & illuminatur, ut secreta Dei penetret, quæ in sacrarum litterarum corticibus, ipsisque revelatis principijs continentur. Hic intelligendi modus veris Christianis maximè familiaris est: per quem in spiritualibus sive viris sive sceminis, magis magisque crescente charitate, crescit sapientia, donec perveniat ad perfectum diem. Nam quemadmodùm ex semine arbor nascitur, & vicissim ex arbore semen, atque ita reciproca utrumque productione in infinitum multiplicatur: ita quoque Christianæ fidei cognitio charitatis amorem suscitât; & per illam operatur: quæ charitas continuò lucem cognitionis excitat novam, lux flammam amoris, & iterum flamma lucem, atque ita idem-